

Bogáti Fazakas Miklós

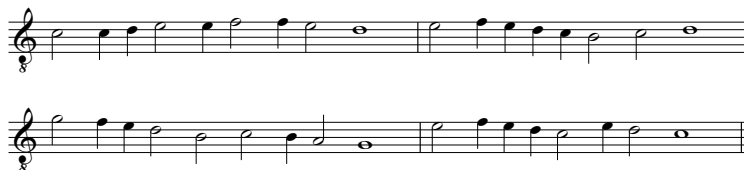
119. zsoltár

Közzéteszi Szatmári Áron

Psalmus CXIX

Argumentum: Absalom vagy Saul előtt búdosva kívánczik az sátorhoz, tanolni s cselekedni jót, mert az pietas egészen jó

Nótája: Ó, Izrael, szerető népem...

Aleph

Prima hora

- 1 Az ki éltig az törvént tartja,
ki bódog, ha épen járja,
ki az *igét* jó kedvvel hallja,
ó, ki bódog, ha fogadja.

- 5 2 Bűntől tisztán, szöplőtelen él,
ki Úr ösvényén jár és él,
kit, Uram, kemény fenyítéssel,
tartanunk hagysz tökélettel.

Cím SZ Psalmus CXIX PS JK AB CXIX MJ MP Ps. CXIX KJ Psalm. CXIX

Argumentum MP Arg: [a többi kéziratból hiányzik] MJ Absalom AB KJ Absolon AB Sauul SZ MP előtt PS JK MJ előtt AB előtt KJ előtt PS JK MJ kívánczik MP kívánczik JK tanolni es czielekedni AB tanolni, czielekedni KJ tanulni s cselekedni SZ czelekedni PS MJ tselekedni MP cselekedni MJ Pietas SZ egészen PS JK egészen [PS a második sz áthúzva] MJ egészen AB Eghezzen KJ egészen MP egészen

Nótajelzés SZ MJ AB KJ MP Nota: PS Not:

♯ PS Prima hora [a többi kéziratból hiányzik] | 1 KJ a' | 2 KJ mely KJ MP boldog SZ tartja | 3 JK sor elején törölve: jar MJ igát [nehezen olvasható] | 4 KJ boldog

5 KJ tiszta SZ PS MJ AB KJ MP szeplőtelen | 6 PS ösvényin KJ MP kél | 7 SZ fenyítéssel

3 Segélj tartanom törvényedet,
10 szabjam ahhoz erkölcsömet,
mert én úgy nem vallok szemérmem,
ha azon tartom szememet.

4 Akkor neked nagy hálát adok,
15 minden jót hogy megtanulok,
utadon erőm szerént járok,
csak ne hagyj el, szót fogadok.

Beth

5 Latorból jó ifjú mint lehet?
Így, ha tartja törvényedet.
20 *Ím, igen keresem kedvedet,*
ne hagyj *tévednem el* innét! KJ ne hadd tévedni elmémet!

6 Oltva, rejtve szerzetid bennem,
ellened hogy ne vétkezzem,
taníts dekrétomidra lelkem,
kin felségedet dicsírjem!

25 7 Mert úgy szokom meg törvényedet,
untalan mondom ígédet,
feljebb szeretem, hogynem kincset,
utad járnom, hogynem mindent.

8 Vétetlen az igazat tartom,
30 szerzetidről gondolkodom,
ha megvissz, abba *nyájaskodom,*
azt soha én nem tágítom.

Gimel

9 Az életre vídj meg engemet,
35 tartsam vígan törvényedet,
nyisd, világosíts szemeimet,
lássam ígéd bölcs értelmét!

9 MJ KJ Segélj AB Segéld | 10 SZ erkülsömet MJ AB erkölcsömet | 12 PS JK AB MP ha csak azon [szótagszámtöbblet]

14 PS AB MP megtanulok | 15 AB szerén KJ szerint

19 AB Már | 20 AB hadd MP eltévednem

21 MJ szerzetidet [szótagszámtöbblet] AB szerzésid KJ szerzésed | 23 JK tanítsd meg [szótagszámtöbblet] SZ AB KJ taníts meg PS tanítsd [talán későbbi kéz javítja erről: taniczd meg] MJ tanítsd KJ dekrétomidra MP dekrétumidra KJ lelkem [utólagos betoldás a sor fölött] | 24 SZ dicsérjem AB MP dicsírem

26 PS AB KJ MP ígédet | 27 KJ hogysen PS MJ AB KJ MP kincset | 28 AB mindet

30 SZ KJ szerzésidről | 31 KJ abban AB gondolkodom [alatta: nyájaskodom]

λ SZ Gimel AB Gymel | 35 SZ világosítsad szívemet KJ világosíts szíveimet [az i utólag betoldva] MP világosítsd szemeimet | 36 SZ AB MP ígéd

- 10 Gyámoltalan vendég, búdosom,
házadnál igéd sem hallom,
vígy haza, *mert* házad óhajtom, KJ vígy haza, hozzád óhajtozom,
40 ne rejts azt, kibe nyugolmom!
- 11 Jól tudom, bánod és átkozod, SZ Jól tudom én, bánod az átkot,
kik nem élnek úgy, mint mondod,
ments ki, lásd, mely szidalmat látok,
20 hogy úgy élek, az mint *jóllod!* hogy úgy élek, mint javallod!
- 45 12 Saul mind reám szól urakkal,
de én *csak járok* igazgal,
minden kedvem te utaiddal,
igéd tart engem tanáccsal.

Dalet

3. hora

- 50 13 Az porba, sírhoz jutott lelkem,
ígért életem add érnem,
lám, ügyem mind neked jelentem,
te oktatsz, mit kell mívelnem.
- 55 14 Utad tanolnom is vígy engem,
dolgaidat hadd beszéljem,
mert kívánva elolvadt lelkem,
mint fogadtad, vidíts szívem!
- 60 15 Lelkemet hamisra ne ereszd,
igédet tisztán *ismertesd*,
mert választottam tökéletet,
nézem csak te törvényedet.
- 16 Énbennem törvényed felmetszett,
ne szégyeníts meg hütömet, SZ megöleltem törvényedet,
fejts ki veszélyből bús lelkemet, ne szégyenés meg én hütömet,
65 futva nyomom ösvényedet. fejts ki veszélyből lelkemet.

He

- 65 17 Lábomat vezesd, tarts lelkemet,
tartsam *éltig* szerzésidet,
vidj meg, hadd tanuljam igédet, MJ tedd bölccsé, tudóssá szívemet,
tartsam épen törvényedet!

38 SZ AB MP igéd | 39 MP még | 40 KJ kiben SZ AB MP nyugalmom KJ nyugalmam
43 KJ szidalmot | 44 KJ MP a' mint KJ szólok
46 AB járok csak | 48 SZ AB igéd
7 SZ KJ MP Daleth | 49 SZ porban, sérhoz | 50 PS AB KJ MP ígirt | 51 SZ igyem
53 KJ tanulni | 54 MP dolgaidot | 55 SZ AB KJ kívánva | 56 SZ vidéts PS MJ AB KJ MP szívem
58 SZ MJ igédet AB esmértesd KJ megértesd
65 MJ lábamat MP lábomat | 66 MJ végig PS KJ szerzésedet | 67 SZ AB tanoljam SZ igédet | 68 PS
törvényedet [erről javítva: sz törveniedet]

- 70 18 [E] Ösvényiden vezess engemet,
mert ahhoz tudod kedvemet,
marha gondtól téríts eszemet,
fordíts *tefeléd* elmémet!
- 75 19 Orcám tartóztasd, bűnt ne lássak,
életet törvénnyel tartsak, MJ utaidban éltig járjak,
add *fogadt* jódat, lám, nem hadlak,
hadd szeretve szolgáljalak!
- 80 20 Tartok szégyentől, kitől *megments*,
mert jó igiddel csak éltetsz, MJ mert igazításoddal éltetsz,
jóvoltodból engem ne vesztesz,
lám, törvényed nálam kedves.
- Vau
- 85 21 Bús fejemmel tégy jól, ótalmazd,
fogadásod ne halogasd,
bosszontómnak hadd adjak választ,
hogyan veti az hozzád bizást.
- 90 22 Uram, igaz ígédet számtól
ne fogd el, mert függök szódtól,
úgy nem állok el az igaztól,
nem szűnöm meg jó dologtól! MJ nem szűnöm törvényőrzéstől!
- 95 23 De ha hon szabadon lakhatom,
törvényed is inkább tartom,
azt uraktól én sem általlom,
sőt, előttök hasogatom.
- 95 24 Ó, mely *leszen* gyönyörűségem,
tartanom, az mit szerettem,
szerettem könyvedre vetem kezem, MJ mindkét kezemmel azt őrzemem,
azt *beszélem*, emlegetem.

Zain

6. hora

- 100 25 Sok bumba tart szód és reménség,
már, az mint fogadtad, vídj meg,
háborúmban mert csak az éltet,
csak vigasztal egy ígíret.

69 KJ Ösvényeden MP Eosvenyidez | 71 PS MJ gondtul | 72 MJ tehozzád

75 MJ ígért

77 SZ szégyentül, kitül MJ ments meg [rím] | 78 SZ igéddel MJ [szótagszámtöbbslet]

81 SZ KJ MP oltalmazd | 83 KJ bosszontóimnak [szótagszámtöbbslet]

85 SZ MJ ígédet | 86 PS szádtól | 88 SZ PS dologtul KJ dolgoktól

91 SZ PS KJ az

93 AB szépen | 94 KJ MP a' mit | 95 [szótagszámtöbbslet] SZ szeretvén AB szeretett KJ szerettem, s AB KJ vettem | 96 KJ beszélem s

98 KJ MP a' mint | 100 SZ vigasztalj SZ ígíret

- 26 Vajh hogy csúfolnak az *felvalók*, utaidból ki sem tartok,
régi dolgidra ottan fogok,
ott vizsgálást találok. MJ Vajh hogy csúfolnak az kevélyek,
utaidból ki sem térek,
régi dolgidra mert tekintek,
onnan vizsgálást veszek.
- 105 27 Az ország vakságát is látom,
hogy elhagyott, iszonyodom,
én búdosván is veled tartom,
igédet kedvest *dúdolom*.
- 110 28 Kedves igéd éjjel *is tartom*,
tiszteletidet *gondolom*,
mindenütt *minden*ha ez dolgom,
szent hagyományodat tartom.

Heth

- 115 29 Itt részem, itt marhám, ezt mondtam,
hogy beszédedet megtartsam,
szű szakadván *előt*ted mondtam,
szód szerént tarts meg, *láss* hozzám!
- 120 30 Vétkes erkölcsömre tekintek,
igyenes utadra térek,
nem halasztok, térni sietök,
szerzetidre kedvvel megyek.
- 31 Az gonoszok töriben estem,
törvényid úgy sem feledtem,
sőt, éjfélkor énekhez költem,
igédről neved dicsírtem.
- 125 32 Nyájasságom *hatszáz* jámborral,
szent utaidon járókkal,
lám, ez föld rakva jóvoltoddal,
tégy bölccsé tudományoddal!

101 KJ a' SZ AB fellátók PS felvalók [fölotte: latok] KJ fennjárók | 103 SZ dolgaidra [szótagszámtöbblet] MP dolgodra

106 MJ elhattak | 108 SZ MJ igédet MJ tanulom

109 SZ MJ MP igéd MJ tanulom | 110 MJ formáalom | 111 PS AB mindaha KJ az | 112 SZ hagyományodat MP hagyományodat

11 KJ Het | 113 SZ azt | 114 AB beszédidet | 115 AB szakadva PS előtted [erről javítva: előttem] | 116 KJ szerint KJ s láss

118 SZ KJ MP egyenes | 119 KJ halasztom SZ PS MJ AB KJ MP sietek | 120 SZ szerzésidre AB szerzetidre [tolhiba]

122 SZ PS MJ AB KJ törvényed | 123 PS éjfélkor [szótagszámtöbblet] MJ énekhöz KJ éjfélkor ehez [az i később betoldva, fölotte: Enek] | 124 PS MJ AB KJ MP igédről SZ MJ dicsértem KJ dicsírem

125 MJ minden | 127 AB az

Teth

- 33 Könyöröld meg, vídd meg szolgálodat,
130 lássa már fogadásodat,
jó hütöt adj, értelmet, vallást,
mert hiszem mind mondásodat.
- 34 Ostorod után már jól élek,
135 az előtt igen tévelygék,
jó vagy, és jótevő, hadd értsék,
igídbe tedd azt, bölcs legyek!
- 35 SZólnak urak, rágnak hamisan,
noha törvént tartom tisztán,
140 ez örömöm, ezt járom vígan,
ők elhíztak urok után.
- 36 Így jó tanolni, mint én jártam,
verve mondásidhoz szoktam,
szád beszédit jobbnak tartottam,
hogynem halom kincsem látnám.

Iod

- 145 37 Kezed vetett engem ez búra, MJ Kezednek vagyok alkotmánya,
vígy haza, ott tégy tudóssá, tégy értelmessé, tudóssá,
150 az sok jámbor örömmel lássa,
155 hogy hütömet szód nem csalta!
- 38 Azt tudom, szód igaz s tökélet, MJ Azt tudom, igaz ítéleted,
150 azért méltán versz engemet, SZ de most megvigasztald lelkemet,
de vídj meg, vigasztald lelkemet, szód szerént ne hadd hütömet!
- 39 SZerlemem, kedvem csak törvényed,
155 vídj meg azért, add kegyelmed,
kik reám törnek, szégyenítsed, MJ lelkemmel törvényed őrzesz.
lám, minden dolgom törvényed.

∪ PS KJ Thet | 129 MP szolgálodat | 130 MP fogadásodat

134 SZ ez AB tévelygék | 135 SZ KJ jól tevő | 136 SZ igédben AB igídben AB ezt

139 SZ KJ MP örömem SZ azt tartom | 140 SZ úk

141 SZ KJ tanulni | 142 AB mondásodhoz KJ fogtam | 143 SZ szód beszédét | 144 SZ MJ kincsem

145 AB engemet [szótagszám többlet] SZ MP az | 147 SZ ahol MP a' sok | 148 MP hütömöt SZ szád AB csolta

149 SZ hogy | 152 KJ szerint SZ hitemet

153 KJ Szerlemem s kedvem | 154 SZ s add | 156 JK dolgom [utolsó betű javítva, az eredeti kiolvashatatlan] MP dolgod MJ [a sor vége nehezen olvasható]

- 40 Sok szentid velem hadd éljenek, MJ Sok szentid hozzám hadd térjenek,
 az kik törvényidhez értnek,
 szörzetidben hadd ép, bölcs legyek,
 160 némely szókot ne szégyenljek! soha meg ne szégyenüljek!

Kaph

9. hora

- 41 Az várásba lelkem elszakadt,
 szód után *reméln* ótalmat,
 szód után szemem nézve fáradt, MJ ígéretedre szemem fáradt,
 mondok, mikor *teszed* szódat? mondd, mikor adsz vigasztalást?
- 165 42 Tömlő vagy füstre tött bőr testem,
 törvényid így sem feledtem,
 ez veszély végét mikor *érem*,
 ellenim veszttét ha nézzem? MJ mikor vesztetd ellenségem?
- 43 Oly vermet *nekem azok* ástak,
 170 kit nem igédből tanultak,
 szód *ha* mind igaz, hol maradnak,
 kik méltatlan engem rontnak?
- 44 Rám törnek, már csak meg nem ölte, KJ Rám török már csaknem megöltek,
 az jótól el sem vihettek,
 175 jóvoltodból életre vídj meg,
 minden szódnak *hon engedek*.

Lamed

- 45 Ha, mint az *ég*, beszéded megáll,
 fogadásod soha nem csal,
 180 míg az *föld*, szód örökké szolgál,
 megleszen, mit nekem mondtál.
- 46 Oly erős szód, kin azok állnak,
 hogy ez napig *mind* szolgálnak,
 ha szávid nem vigasztalnának,
 holta lött volna szolgádnak.

158 AB akik KJ MP a' kik SZ PS MJ KJ MP törvényedhez | 159 SZ szerzetedben PS MJ AB KJ MP szerzetidben SZ KJ ép s bölcs | 160 SZ PS KJ szókat

↻ SZ Caph | 161 AB KJ várásban | 162 SZ MJ KJ remél AB hiszen SZ KJ MP oltalmat | 164 KJ töltöd

165 SZ bír SZ testem [erről javítva: lelkem] | 166 AB KJ MP törvényed SZ MJ AB KJ MP felejttem | 167 SZ veszél AB végít AB örülöm [szótagszámtöbblet] | 168 AB *ellenség* vagy *ellenim* [javítva, nehezen olvasható, az eredeti talán: ellengh] AB MP nézem KJ bajnakim vesztit hogy nézzem? SZ ellenségim vesztét mikor nézem? [szótagszámtöbblet]

169 MJ AB azok nekem | 170 SZ igédből PS AB MP tanoltak | 171 SZ szót AB hogy

173 JK ölte [erről javítva: ölnék] AB csaknem megöltek | 174 MP a' SZ jótul SZ vihettek KJ vehettek | 175 AB íletre | 176 SZ hol engednek MJ hadd engedjek

177 AB szép SZ beszéddel | 179 KJ MP a' SZ hold, föld

181 SZ kin ezek KJ kik azon | 182 JK mint [értelem miatt javítva]

- 185 47 SZerzetid soha nem felejttem,
kikbe tartom én életem,
ím, szolgálád vagyok, tarts meg engem,
lám, titkodon értekezem!
- 190 48 Törnek gonoszok én fejemre,
én gondom csak törvényedre,
mert csak annak, látom, nincs vége,
mind egyébnak leszen vége. MPmind egyebeknek lesz vége.

Mem

- 195 49 Az törvént én vajh mint szeretem,
az mindennapi beszédem,
vényimnél eszesbbé löttem,
hogY korosként azt említtem.
- 200 50 Nagy doktorimnál többet értek,
hogY törvényről elmélkedek, KJ hogY törvényedről említlek,
véneknél ezzel többet értek, bölcességed után megyek.
200 törvényed szerént hogY élek.
- 51 Oda minden gonoszról térek,
bölcességed után megyek, JK mert te intesz, hogY úgy éljek,
sohova szód mellől nem térek, bölcességed után én megyek,
mert te intesz, hogY úgy éljek. soha szód mellől nem térek.
- 205 52 Lépes méznél számnak törvényed
édesb, mert lelkeMnek étked, MJ lelkeMnek jobb lelki étked,
onnan vöttem én ennyi eszet,
hogY gyűlölök rossz erkölcsöt.

Nun

1. hora

- 210 53 Nekem te szód úti lámpásom,
lábom vezető világom,
hütre fogadtam, és megállom,
szent törvényedet megtartom.

185 KJ Szerzésid | 186 SZ kibem MJ MP kibe SZ PS MJ AB KJ MP tartod

192 KJ egyébnak mind MJ víge

195 JK [szótagszámhiány] SZ AB eleimnél PS MP ellenimnél MJ szüleimnél KJ az elsőknél KJ böl-
csebbé | 196 KJ koroskint SZ PS MP említem

198 MP elmélkedem [vö. az előző strófa rímeivel]

202–204 [vö. a fordítás forrásával] | 202 KJ bölcs szerzésidhez ha | 203 MJ KJ MP sohova | 204 JK soha
[későbbi betoldás: va]

206 PS édesd SZ lelkeMmel JK lelkeMnek étked [javítva, az eredeti olvashatatlan] MP étke | 207 SZ
onnan KJ vettem KJ annyi | 208 SZ AB gyűlöljek SZ erkülsöt

209 MJ lámpásod | 210 MP vezető | 211 SZ hitre

215 54 Ily nagy kénokból de már vígy fel,
lám, fogadtad, vídj meg, költs fel,
szám áldozatit vedd jó kedvvel,
taníts élnem törvényeddel!

220 55 Sokszor lelkem markomban tartom,
törvényedet mégsem hagyom,
latroktól nekem vetve hálóm,
az mit hagysz, mégsem tágítom.

56 Törvényed nekem örök marhám,
szívem mind csak abba vidám,
abba járni magam foglaltam,
holtomig azon szívem, szám.

Samech

225 57 Sok vetett hálót, sokan lesnek, MJ Sok rossz tévelygést én gyűlölök,
én csak igazat kedvelek,
ellenek te vagy *vár és rejtek,*
szóddhoz képest én nem félek.

230 58 Éntőlem, latrok, *távozzatok,* PS KJ Éntőlem latrok távozzanak,
mert az Úr szavában járok,
szódra támaszkodván megállok,
várván tétova sem kapok.

235 59 Láss hozzám, támassz meg, ne vesszek,
törvényedben holtig élek,
bünteted, kik téged megvettek,
álnok életet követtek.

240 60 Efféle föld lakit kiveszted, KJ Efféle föld lakóit veszted,
ez tudva tartom törvényed,
testem *ez tudva* reszket tőled,
mert rettegem ítéletöd.

213 SZ MJ kénokból [MJ erről javítva: kenokbol] KJ kénomból SZ AB KJ végy MJ vígy [erről javítva: vegy] | 214 SZ meg s költs

217 AB lelkemben, [szótagszámtöbblet] | 218 KJ ösvényedet KJ hágom | 220 MP a' mit

222 SZ szívem AB KJ MP abban | 223 SZ AB KJ MP abban | 224 PS MJ AB KJ MP szívem

⊖ MJ Sameh KJ Lamech [esetleg: Zamech] | 225 SZ hálón sokan | 226 MJ és | 227 KJ város, rejtek

229 SZ tanolhattok

234 SZ törvényidben éltig | 235 SZ AB KJ megvetnek | 236 KJ álnak SZ AB KJ követnek

237 SZ MJ AB Ezféle SZ föld s lakót [erről javítva: lakok] PS föld s lakit MJ föld rosszit AB föld lakóit [szótagszámtöbblet] MP föld lakit [nagyobb szóköz] | 238 KJ ezt | 239 SZ az SZ túled | 240 SZ MJ AB ítéleted PS KJ MP ítéleted

Ain

- 61 Kedvedre szent egyenest éltem,
ellenségtől ne hagyj vesznöm,
adj jót, adj valaha örülnöm,
latrok bűvát ne szenvedjem!
- 245 62 Epedt szemem várva ótalmat,
tartva parancsolatidat,
már kegyelmedből fogd szolgádat, SZ AB *kegyelmedből* fogadd már szolgádat,
add tudnom szertartásidat!
- 250 63 Drága szolgádat törvényidre,
vidd igéd titkja értésre,
most azokat fogd büntetésre, SZ azokat fogd az büntetésre,
kik csak törének igédre! MJ kik törtenek törvényedre!
- 255 64 Nálam azért kedvesb az törvény,
hogynem finom aranyedény,
épen előttem az szent ösvény,
rossz szokásom nincs az nézvéen.

Pe

3. hora

- 260 65 Igédből vadnak csoda titkok,
mind szívemben ez szép dolgok,
ajtajokon nagy ő világok, SZ ajtókon nagy az ű világok,
ott az együgyűk lesznek jók.
- 66 Jó nagy torokkal azon iszom,
értenem azt úgy kívánom,
már tekénts, jóvoltod hadd látnom, KJ már jóvoltodat engedd látnom,
mint kit szeretsz, ne hagyj fogynom.

∇ PS Ayn | 241 PS MJ AB KJ igyenest | 242 SZ ellenségtől MJ ellenségitől [szótagszámtöbblet] SZ PS MJ AB KJ MP vesznem | 243 MP örülnem

245 SZ várván SZ MP oltalmat KJ oltalmaid | 246 AB tartja | 247 SZ AB [szótagszámtöbblet] AB ez kegyelmedből | 248 KJ szent tartásodat

249 MP szolgádot SZ PS MJ KJ törvényedre | 250 SZ igéd KJ MP titka SZ AB MP értésére [szótagszámtöbblet] PS értésre [erről javítva: ertesere] | 251 MP azokat | 252 PS AB MP igédre SZ kik csak törnek szent igédre KJ kik szólnak, törnek igédre

254 KJ hogysen SZ KJ MP finum | 255 KJ MP a' JK szent ösvény [erről javítva: törvény; utólag be-toldva: szent] | 256 KJ azt

∩ MJ AB Phe | 257 SZ Igédben MJ Igédből AB Igédben MP vannak PS MJ AB KJ MP csuda | 258 PS MJ AB KJ MP szívemben SZ AB az KJ e' | 259 MJ MP ajtókon KJ ő nagy | 260 MJ együgyűk [nehezen olvasható, talán erről javítva: együgyűek] AB lelnek jót

261 SZ azt óhajtom | 262 SZ KJ kívánom | 263 SZ PS MJ AB MP tekints JK jóvoltodat hadd [szótag-számtöbblet] MP jóvoltod add | 264 JK ne [erről javítva: nem]

- 265 67 *Ódd és vezesd* utadon lelkem,
bűn ne űlje meg én elmém,
rám törőktől ótalmazz engem,
szerzésidet hogy őrizzem!
- 270 68 *Tekénts víg szemmel* már szolgálodat,
add tudnom dekrétomidat,
nézd szememnek könyves patakját,
hogy nem tartják reguládat!

Tsade

- 275 69 *Mely igaz vagy, mely tiszta dolgod,*
mind igaz te hagyományod,
teljes jó mind parancsolatod,
egy igaz minden mondásod.
- 280 70 *Ezt hogy felejtötték az latrok,*
bosszúmba csaknem fakadok,
tiszta szód, mint oly égő lángok,
kin ezért ennyére kapok.
- 71 *Rosszgyermek-koromban is tartám,* MJ *Rossznak, utálatnak tartattam,*
törvényid utait jártam, de törvényed utát jártam,
mert örök jó, még akkor láttam,
nem vész, az ki tartja, tudtam.
- 285 72 *Törvényedben én gyönyörködtem,*
ha bűba, veszélyben estem,
add örök ígédet értenem,
úgy, hiszem, leszen életem. KJ *úgy leszen, hiszem, életem.*

Coph

- 290 73 *Add meg tiszta szívem* kívántát,
úgy tartom dekrétomidat,
halld meg egész szívemnek szavát,
tarts meg, hogy tartsam te szódat!

265 MJ *Ódd, vezérel* | 267 SZ *törőktől* SZ KJ MP *oltalmazz*

269 PS MJ AB KJ MP *Tekénts* MP *kedvvel* AB *szolgálodat* | 270 SZ KJ MP *dekrétumidat* | 271 KJ *pa-*
takát

273 SZ MP *Zade* MJ *Czade* | 273 SZ *vagy, s mely* | 275 AB *parancsolatod* MP *poroncsolatod*

277 SZ PS MJ AB KJ MP *felejtették* | 278 SZ MP *bosszúmban* KJ *bosszúban* | 279 KJ *szóid* [szótag-
számtöbblet] | 280 KJ *azért* SZ *annyéra* AB *ennyire*

281 MJ *utálatnak* [értelem] | 282 AB KJ *törvényed* AB KJ *járam* | 283 KJ *látám* | 284 AB *vész el, aki*
[szótagszámtöbblet] KJ MP *a' ki*

286 SZ PS KJ *bűban* SZ *veszélben* AB MP *veszélybe* | 287 SZ MJ *ígédet* | 288 SZ *így* MJ *lezem*

289 PS *szívem tiszta* SZ *szívem* SZ AB KJ *kívántát* | 290 KJ MP *dekrétumidat* | 291 PS
MJ AB KJ MP *szívemnek*

74 SZódra bízva jó reggel kelek,
 295 hogy megvidj, azon könyörgök,
 virrasztóknál ébrebben élek,
 törvényid felől beszélek.

75 Panaszom jóvoltodból halld meg,
 mint igaz bíró, és ments meg,
 300 mert közel hozzám latrok jöttök,
 kik utadtól messze estek.

76 Istenem, te is jöjj hozzám közel,
 ki mindent, igazt szerzettél,
 tudtam, törvényed örökké él,
 soha szent igid nem vész el.

Res

6. hora

305 77 Ez ként, bút tekénts, ments ki lelkem,
 lám, törvényed nem feledtem,
 vedd fel ügyem, perelj meg értem,
 szód szerént tarts meg, védj engem!

310 78 Törvényidet az kik nem tartják,
 az latrok majd latrul járnak, MJ gonoszok gonoszul járnak,
 vége nincs irgalmasságodnak,
 abból adj szegény szolgáltnak!

315 79 Azok sokan üldöznek engem,
 igédtől el így sem tértem,
 ennyi latrot látván bús lelkem, KJ minden szódat igaznak hittem,
 hogy igídhöz nincs szerelem. mely való s örök, elhittem.

320 80 Szent törvényid, ládd, mint szerettem,
 jóvoltodból tarts meg engem,
 minden szódat igaznak értém,
 mely igaz, oly örök, hittem. KJ azért felette kedveltem.

293 SZ bízván KJ bízást | 294 MP könyörgök | 296 MJ AB KJ MP törvényed

297 AB jóvoltodért | 299 MJ rám gonoszok | 300 SZ PS MJ KJ MP utadról

301 PS JK AB te is [szótagszámtöbblet, vagy egy szótagként olvasandó] SZ KJ MP te's MJ te es AB
 hozzám jöjj | 302 SZ minden igazt MJ igazt [erről javítva: igazat] AB igazat [szótagszámtöbblet] SZ MJ
 AB KJ szerettél MP szerettél [erről javítva: szerettél] | 304 SZ MJ AB MP igéd

MP Resch | 305 SZ AB KJ kint PS MJ AB KJ MP tekints | 306 AB nám | 308 KJ szerint SZ vídj

309 SZ PS MJ AB KJ MP Törvényedet KJ MP a' kik | 310 MP a' PS KJ mind SZ latrol

313 KJ sokká | 314 SZ igédtül PS MJ AB KJ MP igídtől | 315 MJ gonoszt SZ bú | 316 SZ MJ igédhez
 PS AB MP igídhöz SZ AB MP szerelmem PS MJ szerelem [erről javítva: szerelmem] | 315–316 KJ [vö.
 319–320. sor]

317 SZ PS MJ AB KJ törvényed KJ lásd SZ AB szeretem

Sin

- 81 *Én fém* ártatlan sok úr rontja,
de szívem az törvént tartja,
igíden feljebb vigassága,
hogynem ha sok pénzt lőtt volna.
- 325 82 Gyűlölök hamisat, és feddek,
minthogy minden jót kedvelek, SZ minthogy mindenkor kedvellek,
hétszer egy nap téged dicsírlek,
hogy igazságidra nézek.
- 330 83 Igíd szeretők nagy bódogok,
nincsen azoknak bántások,
tőled én csak ótalmat várok,
törvényedben arra járok.
- 335 84 SZerzésidet tartom és őrzöm,
lelkem szerént azt szeretem,
hagyomásid forgatom, nézem,
mert nézed te's mind erkölcsöm.

Thau

- 85 Elődbe vedd kiáltásomat,
tudnom add te titkaidat, SZ tudom az te utaidat,
vedd elődben imádságomat,
340 ments meg, add fogadásodat!
- 86 Neked nyelvem mond dicsíretet,
hogy tanulhatom igédet,
szám beszélí szent szerzetidet,
szent, igaz ítéletidet.

℥ PS Syn MJ MP Schin | 321 KJ Éltem SZ füm | 322 SZ szívem MP a' | 323 SZ igéden MJ igíden [ör-
szó: igéden] | 324 SZ PS MJ AB KJ MP Ielt

326 KJ minthogy mindent, jót, kedvellek | 327 SZ dicsérlek | 328 SZ igazságodba AB igazságodra

329 SZ MP Igéd KJ MP boldogok | 331 SZ MJ oltalmat KJ oltalmot

334 KJ szerint | 335 MP hagyomásod AB hagyományod KJ forgatom s nézem

Ɱ AB KJ Tau | 337 SZ MJ KJ Elődben | 339 AB elődbe | 340 SZ meg, s add

341 SZ dicséretet | 342 MJ KJ tanulhatom SZ igédet | 343 SZ KJ szerzésidet | 344 SZ ítéletedet KJ
ítéletedet | 343–352 MJ A másoló a 342. sor után a 347. sorral folytatja a másolást, egészen a 88. strófa
végéig. A hibát úgy javítja, hogy kihúzza a 347. és 348. sort, följük írja a hiányzó 343. és 344. sort, a
88. strófa után lemásolja a teljes 87.-et, és a strófák helyes sorrendjét számozással adja meg. A kétszer
papírra vetett 347. és 348. sor két változatában két szó eltérően szerepel. Először: *remél*, illetve *szerettem*;
másodsor: *reménl*, illetve *szeretem*.

- 345 87 Jobb kezeddél segéld fejemet,
lám, választottam ígédet,
lelkem tőled reméni kegyelmet,
mert szerettem törvényidet.
- 350 88 Ó, vídj meg, és hon megdicsírlek,
törvényidben úgy élhetek,
eltévedt juhodat keresd meg,
lám, soha nem feledtelek!
- 355 89 Saulra Dávid így panasza,
ki sok latorral *csak* bántá,
az sátorhoz hogy nem járható,
száztizenklenced nótája.
- MJ Sok irigyire így panasza,
kiktől Dávid sok bút látá,

Jegyzetek

Arg. Absalom vagy Saul előtt búdosva – Vö. 2Sám 15–18, illetve 1Sám 20–31. Bogáti ezt a zsolnárt is Dávidhoz kapcsolja, de nem választ konkrét történetet. A zsolnárnak eredetileg nincs felirata, szövegében sincs utalás Dávidra, bár a vizsolyi biblia argumentuma is Dávidhoz köti a zsolnárt. Lásd *A fordítás forrásai*.

sátorhoz – az Úr sátorához

pietas – (lat.) jámborság, kegyesség

1 Aleph, Prima hora – Lásd *Terjedelem és Paratextusok*.

8 tökélettel – tökéletesen, teljesen, pontosan, makulátlanul

11 szemérmes – szégyent

23 dekrétum – (lat.) rendelet, határozat, itt a törvény szinonimája

31 megvissz – megvédsz, vigyázol rám

nyájaskodom – gyönyörködöm

44 jóllod – javallod, javasolod

45 Saul mind reám szól urakkal – „Ha a fejedelmek összeülnek, és rólam tárgyalnak” (Zsolt 119,23). Vö. az argumentumhoz fűzött jegyzettel.

91 általlom – szégyellem, vonakodom megtenni

101 fellátók, felvalók, fennjárók – fennlátók, fennhézázók, kevélyek

111 mindenha, mindaha – mindig, mindenkor

113 marhám – vagyonom, birtokom

125 Nyájasságom hatszáz jámborral – A 1Sám és a 2Sám történetében is szó van a Dávidot kísérelő hatszáz emberről. Különösen 2Sám 15-ben olvashatunk a hatszáz gáti ember hűségéről. A zsolnárt szövegében nincs egyértelmű utalás erre: „Barátja vagyok mindazoknak, akik istenfélők, és megtartják utasításaidat” (Zsolt 119,63). Vö. az argumentumhoz fűzött jegyzettel.

345 MJ KJ segild | 346 SZ ígédet | 347 SZ túled SZ AB KJ remél MJ reméni [először: remél] | 348 MJ szeretem [először: szerettem] SZ PS MJ AB KJ törvényedet

349 KJ haza, s SZ megdicsírlek | 350 SZ PS MJ AB KJ MP törvényedben | 351 AB eltévedt PS MJ johodat MP juhodat | 352 KJ felejtelek

354 KJ öt | 356 SZ PS AB MP száztizenklenced nótája [szótagszámtöbblet] MJ KJ száztizenklenced nóta

- 137 rágnak – rágalmaznak
168 ha nézzem – mikor nézzem
195 vényimnél – véneimnél. Lásd *A fordítás forrásai*.
196 korosként – mindig, mindenkor
említtem – említem vagy említettem
206 édesb – édesebb
215 szám áldozatit – fogadalmimat, esetleg imáimat. Az áldozat kifejezés Münsternél jelenik meg: „Voluntaria (sacrificia) oris mei”, amit aztán a vizsolyi biblia is átvesz: „Az én számnak szabad akarat szerint való áldozati” (Zsolt 119,108).
232 tétova sem kapok – nem kapok erre-arra, nem ingadozom
235 megvettek – megvetettek
254 finom (finum) arany – színarany
259 ajtajokon nagy ő világok – Vö. Münster kiadásával: „Ostium eloquiorum tuorum lumen praebebet”. A vers a vizsolyi bibliában így szerepel: „Az te beszédidnek ajtaja megvilágosít” (Zsolt 119,130).
265 Ódd – Óvd
271 könyves – könnyes
306 nám – lám
321 fém – főm, fejem
353 Saulra Dávid így panaszla – Lásd az argumentumhoz fűzött jegyzetet.

A tanulmányok összefoglalói / Abstracts

Radnai Dániel Szabolcs:

A hazatalálás történetei – a magyar utazási irodalom átalakulása a 19. század közepén

(Vázlat egy műfaj- és médiatörténeti kutatáshoz)

Jelen tanulmány a Balaton 19–20. századi magyar irodalmi reprezentációjáról szóló doktori disszertáció egyik elméleti-történeti bevezető fejezete. A szöveg első egységében a modern magyar utazási irodalom történetiségével kapcsolatos szakirodalmi koncepciókat, korszakolásokat mutatom be, ezt követően egy eddig kevesebbet kutatott periódus, a 19. század közepe és 1920 közötti időszak jelentőségét hangsúlyozom az utazási kultúra és a turizmus kiépülése, valamint az útleíró műfajok (mediális-poétikai) átalakulása kapcsán. A dolgozat második egységében a turizmus jelenségének 19. század közepi irodalmi ábrázolásaira hozok példát, Jókai Mór útirajzeit és a *Vasárnapi Ujság* című hetilap szerepét hangsúlyozva.

Stories of Repatriation – The Transformation of Hungarian Travel Writing in the Mid-Nineteenth Century

(Draft for a Genre and Media History Research)

The paper is a historical-theoretical chapter of my dissertation on Hungarian literary representations of the Lake Balaton in the nineteenth-twentieth century. The first part of the study summarizes the dominant concepts and forms of periodisation in connection with the history of modern Hungarian travel writing, occasionally challenging some of their assumptions. The next section emphasizes the importance of the less researched era between the mid-nineteenth century and the 1920s, addressing the development of modern mass tourism and the (medial, poetic) diversification of travel writing genres. In the second part of the paper, I examine the Hungarian literary representations of tourism, and the tourist existence in the middle of the nineteenth century through Mór Jókai's travel writings, highlighting the role of the weekly *Vasárnapi Ujság* [Sunday Newspaper].

Tóth Kálmán:

Kontinuitás a nyelvkérdésben?

(Kis János szuperintendens egy 1830-as cikkének kontextusai)

Tanulmányomban Kis János szuperintendens egy 1830-as *Tudományos Gyűjtemény*-beli cikkének kontextuális vizsgálatára tettem kísérletet. A szöveg alapján rekonstruálható kontextusokból a magyar nyelv Magyar Királyságon belüli hivatalossá tétele mellett érvelő politikai cselekvésként is értelmezhető írásoknak a 18.

század közepétől a reformkorig terjedő diszkurzív kapcsolatrendszere bontakozik ki. Az elemzésnek köszönhetően szoros összefüggés mutatható ki az 1830-as országgyűlés nyelvi törekvéseivel, felhívva a figyelmet a *Tudományos Gyűjtemény* korabeli évfolyamaiban közzétett további, diszkurzív politikai cselekvésként is felfogható szövegek háttérében rekonstruálható nyelvi-kulturális törekvések nyelvpolitikai jelentőségére.

Continuity in the Language Question? (Contexts of Superintendent János Kis's 1830 Article)

In this study, I attempted to deliver a contextual analysis of an article that was published in 1830 in the journal *Tudományos Gyűjtemény* by the Lutheran superintendent János Kis. From the contexts that were reconstructed in this textual analysis, a discursive network of relationships of texts evolved. These publications, written between the mid-eighteenth century and the Reform Age, can be interpreted as political acts arguing in favour of making Hungarian the official language within the Kingdom of Hungary. A thorough analysis of the article's contemporary discursive environment points to close relations with the language-political aims at the Hungarian Diet of 1830. It also draws attention to the language-political relevance of the linguistic and cultural strives that can be reconstructed in the background of other texts published in contemporary volumes of *Tudományos Gyűjtemény* that can be interpreted as discursive political acts, too.

S. Laczkó András:

A reklám helye

(A védegyeleti agitáció és Garay János *Iparvédegyeleti dala*)

Garay János 1845 tavaszán megjelent *Iparvédegyeleti dala* nem tartozik a magyar költészet történetének fontos darabjai közé. Az 1844 végén a hazai ipar támogatására létrehozott Védegyelet propagálásának céljával született költemény még a kortársak figyelmét sem keltette fel, hiszen nem látszott többnek, mint költészeti újrafogalmazásának a korabeli közönség által jól ismert, az országos mozgalom mellett agitáló politikai beszédekben, hírlapi vitairatokban és szépirodalmi művekben is számtalanszor elismételt érveknek, retorikai frázisoknak. Mindennek ellenére az *Iparvédegyeleti dal* a hazáról és nemzetről való „hagyományos” költői beszéd megújítására tett kísérletként is szemlélhető. A dolgozat legfontosabb állítása, hogy Garay az általa propagált mozgalom deklarált céljával összhangban, ám a kor hazafias költészetében szokatlan módon, a kereskedelmi reklámok eszközeit felhasználva igyekezett meggyőzni közönségét a honi ipar termékeinek vásárlásáról. Versében jóval inkább a fogyasztói önérdere, semmint a hazafiúi/honleányi kötelességtudatra apellálva, a hazát az érzéki vágyak, az egyéni élvezet tárgyaként mutatta be. Az *Iparvédegyeleti dal* ugyan esztétikai értékét tekintve tá-

volról sem nevezhető jól sikerült műnek, irodalomtörténeti szempontból azonban mégsem egészen érdektelen; szemléletes példája annak a kihívásnak, amellyel a haza, nemzet és hazafiság fogalmainak egykorú átértelmezése szembesítette, és tradicionális szótárának átalakítására, retorikai arzenáljának kibővítésére készítette a képviselői lírát.

Advertising Space

(The Agitation of the Védegylet and the Iparvédegyleti dal by János Garay)

János Garay's little-known poem *Iparvédegyleti dal*, written in the spring of 1845 has almost no significance in the history of Hungarian poetry. The poem, which propagated the so-called „Védegylet”, an association founded at the end of 1844 to defend and strengthen Hungarian industry, did not even attract the attention of the contemporaries, since it seemed to have been no more than a poetic restatement of the rhetorical clichés and well-known arguments often repeated in contemporary political speeches, newspaper debates and in literary works too, in support of the movement. In a sense, however, the poem can also be seen as an attempt to renew the traditional poetic discourse on nation and homeland. The most important claim of this paper is that Garay, in line with the aims of the movement he propagated, tried to convince his audience to buy the products of Hungarian industry in a way that was quite unusual in the patriotic poetry of the time, using the rhetorical devices of commercial advertisement. In his poem, he presented the homeland to his readers as an object of sensual desires and individual pleasures, appealing much more to consumer self-interest than to the patriotic sense of duty. Far from being a successful work in terms of its aesthetic value, the *Iparvédegyleti dal* is not entirely uninteresting from the perspective of Hungarian literary history; it is a striking example of the challenges of a contemporary reinterpretation of the concepts of homeland, nation and patriotism that patriotic lyricism was confronted with, and which forced it to transform its traditional vocabulary and expand its rhetorical arsenal.

A Verso 2022/1 szerzői

RADNAI DÁNIEL SZABOLCS (1995): a PTE BTK Irodalom- és Kultúratudományi Doktori Iskola hallgatója

TÓTH KÁLMÁN (1979): a NKE EJKK Politika- és Államelméleti Kutatóintézet tudományos segédmunkatársa

S. LACZKÓ ANDRÁS (1974): a PTE BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete Klasszikus Irodalomtörténeti és Összehasonlító Irodalomtudományi Tanszékének adjunktusa

ASZTALOS VERONKA ÖRSIKE (1996): az SZTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola hallgatója, a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem Színház és Multimédia Kutatóintézetének tudományos segédmunkatársa

SZAJBÉLY MIHÁLY (1952): az SZTE Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék egyetemi tanára

SZATMÁRI ÁRON (1991): a PTE BTK Irodalom- és Kultúratudományi Doktori Iskola doktorjelöltje, a *Jelenkor Online* szerkesztője

BOGÁTI FAZAKAS MIKLÓS (1548–?): unitárius teológus, költő

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
BÖLCSÉSZET- ÉS TÁRSADA-
LOMTUDOMÁNYI KAR
MAGYAR NYELV- ÉS IRODA-
LOMTUDOMÁNYI INTÉZET
KLASSZIKUS IRODALOM-
TÖRTÉNETI ÉS ÖSSZE-
HASONLÍTÓ IRODALOM-
TUDOMÁNYI TANSZÉK